TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2023. gada 23. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Intelektuālā īpašuma tiesības – Direktīva 2014/26/ES – Autortiesību un blakustiesību kolektīvais pārvaldījums – Kolektīvā pārvaldījuma organizācija – Direktīva 2004/48/EK – Pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu – 4. pants – Personas, kas ir tiesīgas prasīt Direktīvā 2004/48/EK paredzēto pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu – Kolektīvā pārvaldījuma organizācija, kas ir pilnvarota piešķirt paplašinātās licences – *Locus standi* intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībai

Lietā C-201/22

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa, Somija) iesniegusi ar 2022. gada 15. marta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2022. gada 15. martā, tiesvedībā

Kopiosto ry

pret

Telia Finland Oyj,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši Z. Čehi [*Z. Csehi*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents), I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] un D. Gracijs [*D. Gratsias*],

ģenerāladvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *Kopiosto ry* vārdā – *S. Lapiolahti* un *B. Rapinoja*, *asianajajat*,

– *Telia Finland Oyj* vārdā – *M. Manner*, *asianajaja*,

– Somijas valdības vārdā – *M. Pere*, pārstāve,

* Tiesvedības valoda – somu.

– Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

– Eiropas Komisijas vārdā – *S. L. Kalėda*, *J. Samnadda* un *I. Söderlund*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2023. gada 11. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV 2004, L 157, 45. lpp.) 4. panta c) punkta interpretāciju, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 17. un 47. panta interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Kopiosto ry* un *Telia Finland Oyj* (turpmāk tekstā – "*Telia*") par *Telia* veikto televīzijas raidījumu retranslāciju, ar ko, iespējams, tiek pārkāptas *Kopiosto* pārstāvēto autoru autortiesības.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 2004/48

3 Direktīvas 2004/48 3., 10. un 18. apsvērumā ir noteikts:

"(3) [..] nepastāvot efektīviem intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības līdzekļiem, netiek veicināta jauninājumu ieviešana un jaunrade un mazinās ieguldījumi. Tādēļ ir jānodrošina, ka materiālās tiesības intelektuālā īpašuma jomā, kas pašreiz lielā mērā ir *acquis communitaire* sastāvdaļa, [Eiropas] Kopienā piemēro efektīvi. Šai sakarā intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanas līdzekļiem ir milzīga nozīme iekšējā tirgus veiksmīgas darbības nodrošināšanā.

[..]

(10) Šīs direktīvas mērķis ir tuvināt tiesību sistēmas, lai iekšējā tirgū nodrošinātu augstu, līdzvērtīgu un viendabīgu aizsardzības līmeni.

[..]

(18) Personām, kam ir tiesības pieprasīt [..] pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu, ir jābūt ne tikai tiesību subjektiem, bet arī personām, kas ir tieši ieinteresētas un kam ir tiesības celt prasību tiesā, ciktāl to ļauj piemērojamie tiesību akti, un to skaitā var būt profesionālas organizācijas, kas nodarbojas ar minēto tiesību pārvaldību vai kas izveidotas to kolektīvo un individuālo interešu aizstāvībai, par kurām tās atbild."

4 Šīs direktīvas I nodaļā "Mērķis un piemērošanas joma" ir iekļauts tostarp tās 1. pants "Priekšmets", saskaņā ar kuru:

"Šī direktīva attiecas uz pasākumiem, kārtību un aizsardzības līdzekļiem, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu [ievērošanu]. Šajā direktīvā termins "intelektuālā īpašuma tiesības" ietver rūpnieciskā īpašuma tiesības."

5 Minētās direktīvas 2. panta "Piemērošanas joma" 1. punktā ir paredzēts:

"Neskarot līdzekļus, kas Kopienā vai valstu tiesību aktos ir vai var tikt paredzēti, ciktāl šie līdzekļi var būt labvēlīgāki tiesību īpašniekiem, šajā direktīvā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus saskaņā ar 3. pantu piemēro visiem intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem, kas paredzēti Kopienas un/vai attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos."

6 Šīs pašas direktīvas II nodaļas, kurā ietilpst tās 3.–15. pants, nosaukums ir "Pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi".

7 Direktīvas 2004/48 3. pantā "Vispārīgas saistības" ir noteikts:

"1. Dalībvalstis paredz pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šajā direktīvā paredzēto intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir taisnīgi, nav nevajadzīgi sarežģīti vai dārgi un neietver nepamatotus termiņus vai kavēšanos.

2. Šie pasākumi, kārtība un aizsardzības līdzekļi ir arī efektīvi, proporcionāli un preventīvi, un tos piemēro tā, lai izvairītos no šķēršļu radīšanas likumīgai tirdzniecībai un nodrošinātu, ka tos neizmanto ļaunprātīgi."

8 Direktīvas 2004/48 4. pants "Personas, kas ir tiesīgas prasīt minēto pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu" ir formulēts šādi:

"Par personām, kas ir tiesīgas prasīt šajā nodaļā minēto pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu, dalībvalstis atzīst:

a) intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus saskaņā ar piemērojamo tiesību aktu noteikumiem;

b) visas citas personas, kas ir pilnvarotas izmantot šīs tiesības, [..] ciktāl to pieļauj piemērojamo tiesību aktu noteikumi un saskaņā ar tiem;

c) intelektuālā īpašuma kolektīvo tiesību pārvaldes iestādes, ko regulāri atzīst par tādām, kuras ir tiesīgas pārstāvēt intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus, ciktāl to ļauj piemērojamo tiesību aktu noteikumi un saskaņā ar tiem;

d) profesionālās aizstāvības iestādes, ko regulāri atzīst par tādām, kuras ir tiesīgas pārstāvēt intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus, ciktāl to ļauj piemērojamo tiesību aktu noteikumi un saskaņā ar tiem."

Direktīva 2014/26/ES

9 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/26/ES (2014. gada 26. februāris) par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū (OV 2014, L 84, 72. lpp.) 8., 9., 12. un 49. apsvērumā ir noteikts:

"(8) Šīs direktīvas mērķis ir paredzēt koordinēšanu valstu noteikumiem par mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju īstenotā autortiesību un blakustiesību pārvaldījuma pieejamību, par to pārvaldības kārtību un par to uzraudzības sistēmu [..].

(9) Šīs direktīvas mērķis ir noteikt prasības, kas piemērojamas mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, lai nodrošinātu augstus vadības, finansiālās pārvaldības, pārredzamības un ziņošanas standartus. [..]

[..]

(12) Lai gan šī direktīva ir piemērojama visām mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, [..] tā neskar tādus noteikumus par tiesību pārvaldījumu dalībvalstīs kā, piemēram, individuālo pārvaldījumu, pārstāvošās mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas un izmantotāja savstarpējās vienošanās paplašināto ietekmi, t. i., paplašinātu kolektīvo licencēšanu, obligāto kolektīvo pārvaldījumu, tiesiskās prezumpcijas attiecībā uz pārstāvību un tiesību nodošanu mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām.

[..]

(49) [..] Visbeidzot, ir lietderīgi arī prasīt, lai dalībvalstīm būtu neatkarīgas, objektīvas un efektīvas strīdu izšķiršanas procedūras, ko veic struktūras, kuras specializējas intelektuālā īpašuma tiesību jomā, vai tiesas, kuras spēj atrisināt komerctiesiskus strīdus starp mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām un izmantotājiem saistībā ar esošiem vai ierosinātiem licencēšanas nosacījumiem vai par līgumpārkāpumiem."

10 Šīs direktīvas 3. panta "Definīcijas" a) punktā ir noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

a) "mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija" ir jebkura organizācija, kura ar likumu vai ar tiesību nodošanu, licenci vai jebkuru citu līgumisku vienošanos ir pilnvarota vairāk nekā viena tiesību subjekta vārdā šo tiesību subjektu kolektīvās interesēs veikt autortiesību vai blakustiesību pārvaldījumu kā tās vienīgo vai galveno darbības mērķi un kura atbilst vienam vai abiem šādiem kritērijiem:
   i) tā atrodas tās biedru īpašumā vai kontrolē;
   ii) tā ir organizēta kā bezpeļņas organizācija".

11 Saskaņā ar minētās direktīvas 35. pantu "Strīdu izšķiršana":

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka strīdus starp kolektīvā pārvaldījuma organizācijām un izmantotājiem, jo īpaši par esošajiem un piedāvātajiem licencēšanas nosacījumiem vai līguma pārkāpumiem, var iesniegt tiesā vai attiecīgos gadījumos citai neatkarīgai un objektīvai strīdu izšķiršanas struktūrai, ja minētajai struktūrai ir pieredze intelektuālā īpašuma tiesību jomā.

2. Direktīvas 33. un 34. pants un šā panta 1. punkts neskar pušu tiesības izmantot un aizstāvēt savas tiesības, iesniedzot prasību tiesā."

Somijas tiesības

12 1961. gada 8. jūlija *Tekijänoikeuslaki (404/1961)* (Autortiesību likums (404/1961)), redakcijā, kas grozīta ar 2015. gada 22. maija *laki tekijänoikeuslain muuttamisesta (607/2015)* (Likums par autortiesību likuma grozījumiem (607/2015)) (turpmāk tekstā – "Autortiesību likums"), 26. panta "Līgumiskā licence" 1. punktā ir paredzēts, ka Autortiesību likuma tiesību normas par līgumiskajām licencēm ir piemērojamas līgumam, kas noslēgts starp izmantotāju un Izglītības un kultūras ministrijas pilnvarotu organizāciju, kura noteiktā nozarē pārstāv lielu skaitu Somijā izmantotu darbu autoru, saistībā ar šīs nozares autoru darbu izmantošanu. Tiek uzskatīts, ka pilnvarotā organizācija šī līguma ietvaros ir pilnvarota pārstāvēt arī citus tās pašas nozares darbu autorus. Licenciāts, kurš uz minētā līguma pamata ir saņēmis līgumisko licenci, saskaņā ar noteiktiem licences nosacījumiem var izmantot visus šīs nozares autoru darbus.

13 Saskaņā ar Autortiesību likuma 26. panta 4. punktu 1. punktā minēto organizāciju noteiktā kārtība saistībā ar atlīdzības izmaksāšanu organizācijas tiešā veidā pārstāvētajiem autoriem par darba reproducēšanu, izplatīšanu vai pārraidīšanu vai to izmantošanu autoriem kopējiem mērķiem, ir piemērojama arī citiem 1. punktā minētajiem šīs pašas nozares autoriem, kurus uzņēmums tiešā veidā nepārstāv.

14 Autortiesību likuma 25.h panta "Radio vai televīzijas raidījumu retranslācija" 1. punktā ir paredzēts, ka radio vai televīzijas programmās iekļautu darbu var retranslēt uz līgumiskās licences pamata, kā tas ir paredzēts šī likuma 26. pantā, neveicot izmaiņas raidījumā, lai sabiedrība to varētu uztvert vienlaikus ar sākotnējo translāciju.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

15 *Kopiosto* ir kolektīvā pārvaldījuma organizācija Direktīvas 2014/26 3. panta a) punkta izpratnē, kas pārvalda un piešķir licences liela skaita autoru vārdā, pamatojoties uz šo autoru piešķirtajiem pilnvarojumiem. Izglītības un kultūras ministrija *Kopiosto* ir apstiprinājusi arī kā iestādi, kas ir atbildīga par licenču piešķiršanu saskaņā ar Autortiesību likuma 26. pantu, it īpaši, lai retranslētu radio vai televīzijas programmā iekļautus darbus šī likuma 25.h panta 1. punkta izpratnē.

16 *Telia* darbojas kā operators, kas kabeļtelevīzijas tīklā pārraida bezmaksas valsts televīzijas kanālu apraides signālus publiskai uztveršanai.

17 2018. gada 24. janvārī *Kopiosto* cēla prasību *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa, Somija), lūdzot konstatēt, ka *Telia* ir retranslējusi televīzijas programmas Autortiesību likuma 25.h panta izpratnē un ka, nesaņemot no *Kopiosto* iepriekšēju atļauju, ar šo retranslāciju tiek pārkāptas autortiesības, kuras *Kopiosto* pārstāv, galvenokārt, kā organizācija, kas ir pilnvarota piešķirt līgumiskās licences, un, pakārtoti, pamatojoties uz pilnvarojumiem, ko tai ir piešķīruši autortiesību īpašnieki.

18 *Telia* apstrīdēja *Kopiosto* tiesībspēju celt prasību, pamatojoties uz autortiesību pārkāpumu.

19 Ar 2019. gada 18. jūnija spriedumu *markkinaoikeus* (Komerclietu tiesa) tostarp kā nepieņemamus noraidīja *Kopiosto* prasījumus, kas bija balstīti uz autortiesību pārkāpumu, jo tai nebija tiesību savā vārdā celt prasību par pārkāpumu to tiesību īpašnieku uzdevumā, kurus tā pārstāv kā organizācija, kas ir pilnvarota izsniegt līgumiskās licences Autortiesību likuma 26. pantā paredzētajos gadījumos. Šī tiesa uzskatīja, ka *Kopiosto* nebija arī *locus standi* celt prasību par pārkāpumu saistībā ar tiesību subjektiem, kuri tai bija piešķīruši savu tiesību pārvaldības un pārstāvības tiesā pilnvaras.

20 *Kopiosto* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa, Somija), kas ir iesniedzējtiesa, galvenokārt apgalvojot, ka, tā kā *Kopiosto* ir organizācija, kas ir atbildīga par līgumisko licenču piešķiršanu, tai atbilstoši Direktīvas 2004/48 4. panta c) punktā prasītajam ir tieša interese celt prasību gadījumā, ja tiek prettiesiski izmantoti tās pārstāvēto autoru darbi, un pakārtoti, ka tai ir vismaz tiesības celt prasības par autoru, kuru autortiesības tā pārvalda, darbu neatļautu izmantošanu, pamatojoties uz šo autoru piešķirtajiem pārvaldīšanas un pārstāvības tiesā pilnvarojumiem.

21 Iesniedzējtiesā *Telia* apgalvo, ka *Kopiosto* kā organizācija, kuras uzdevums ir piešķirt līgumiskās licences, ir tiesīga piešķirt licences televīzijas programmu retranslācijai un iekasēt ar to saistīto atlīdzību. Savukārt prasību par minēto autortiesību pārkāpumu varot celt tikai attiecīgais autortiesību sākotnējais īpašnieks vai šo autortiesību pārņēmējs.

22 *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa) būtībā uzskata, ka, lai atrisinātu strīdu pamatlietā – tā kā šajā jomā nav valsts tiesību normu –, ir jāizlemj jautājums par to, ar kādiem nosacījumiem var uzskatīt, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācijai Direktīvas 2014/26 3. panta a) punkta izpratnē ir tiesības lūgt piemērot Direktīvas 2004/48 II nodaļā minētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus. It īpaši šī tiesa jautā, vai šajā nolūkā saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta c) punktu pietiek ar to, ka organizācijai, kuras uzdevums ir piešķirt līgumiskās licences saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ir vispārējs *locus standi* kā strīda pusei, kā arī tiesības apspriest un piešķirt šādas licences televīzijas raidījumu retranslācijai visu attiecīgās jomas tiesību subjektu vārdā, vai arī šis *locus standi* ir pakļauts nosacījumam, ka šai organizācijai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir jābūt skaidri pilnvarotai savā vārdā celt prasību, pamatojoties uz šādu tiesību pārkāpumu.

23 Šajā ziņā minētā tiesa vispirms norāda, ka 2018. gada 7. augusta spriedumā *SNB-REACT* (C-521/17, EU:C:2018:639) Tiesa šo statusu pakārtoja nosacījumam, ka intelektuālā īpašuma tiesību īpašnieku kolektīvās pārstāvības organizācija valsts tiesību aktos tiek uzskatīta par tādu, kas ir tieši ieinteresēta šādu tiesību aizstāvībā, un ka šie tiesību akti tai ļauj celt prasību tiesā šajā nolūkā, tomēr neprecizējot, vai šajā otrajā nosacījumā ir atsauce uz šādas iestādes vispārējo spēju vērsties tiesā kā pusei vai arī tajā ir prasīts, lai valsts tiesībās būtu skaidri paredzēts vai vismaz atļauts, ka organizācija, kuras uzdevums piešķirt paplašinātās kolektīvās licences, var celt prasību, pamatojoties uz autortiesību pārkāpumu.

24 Turpinājumā iesniedzējtiesa uzskata, ka, ņemot vērā šī sprieduma 34. un 35. punktu, nav skaidrs, vai Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tā mērķis ir nodrošināt vienotu izpratni par to, kas ir jāsaprot ar Direktīvas 2004/48 18. apsvērumā norādīto organizācijas "tiešu ieinteresētību" tās pārstāvēto tiesību īpašnieku tiesību aizstāvībā, vai arī tiešās ieinteresētības saturs ir jānosaka, pamatojoties uz valsts tiesību aktiem. No Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkta, lasot to kopsakarā ar tās 18. apsvērumu, skaidri neizrietot arī tas, vai kolektīvā pārvaldījuma organizācija ir tieši ieinteresēta aizsargāt intelektuālā īpašuma tiesības tikai tāpēc vien, ka tai ir tiesības, pamatojoties, pirmkārt, uz paplašināto kolektīvo licenci

un, otrkārt, uz tiesību subjektu piešķirtajām pārvaldīšanas pilnvarām, piešķirt tiesības izmantot darbus un tiesību subjektu vārdā iekasēt par šīm tiesībām maksājamo autoratlīdzību, lai to izmaksātu tiesību subjektiem.

25 Visbeidzot iesniedzējtiesa pauž šaubas, it īpaši attiecībā uz jautājumu par *locus standi*, kas balstīts uz tādas organizācijas statusu, kura ir atbildīga par paplašinātu kolektīvo licenču piešķiršanu, par to, kā interpretēt Direktīvas 2004/48 4. panta c) punktu, ņemot vērā, pirmkārt, Hartas 17. pantā paredzēto tiesību uz īpašumu aizsardzību un, otrkārt, Hartas 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību. Šajā ziņā *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa) norāda, ka, ja tiktu uzskatīts, ka organizācijai, kas ir atbildīga par paplašināto kolektīvo licenču piešķiršanu, ir tiesības savā vārdā celt prasību par pārkāpumu, tas varētu ierobežot tiesību subjekta tiesības pašam celt prasību. Šajā ziņā būtu jānosaka, vai *locus standi* piešķiršana šādai organizācijai gadījumā, ja tiek aizskartas tādu autoru tiesības, kuri nav nodevuši savas ekskluzīvās tiesības, ir jāuzskata par nesamērīgu iejaukšanos šo autoru tiesībās rīkoties ar savām autortiesībām. Šī tiesa tomēr norāda, ka šāda iejaukšanās varētu tikt attaisnota, it īpaši ņemot vērā to, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācijas var rīkoties efektīvāk nekā pats autortiesību subjekts.

26 Šādos apstākļos *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai attiecībā uz līgumiskās licencēšanas organizācijām, kas kolektīvi pārvalda intelektuālā īpašuma tiesības, ar tiesībām celt uz šo tiesību aizstāvību vērstu prasību, kam priekšnoteikums ir no Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkta izrietošs *locus standi*, ir jāsaprot tikai valsts tiesību normās paredzētas vispārējas tiesības celt prasību tiesā kā lietas dalībniekam vai arī ir nepieciešamas valsts tiesību aktos skaidri atzītas tiesības savā vārdā celt prasību, lai aizstāvētu attiecīgās tiesības?

2) Vai interpretācijā, kas balstīta uz Direktīvas 2004/48 4. panta c) punktu, frāze “tieši ieinteresēta tās pārstāvētajiem tiesību īpašniekiem piederošu autortiesību aizstāvībā” visās dalībvalstīs ir jāinterpretē vienveidīgi attiecībā uz mantisko tiesību pārvaldījuma organizācijas Direktīvas 2014/26 3. panta a) punkta izpratnē tiesībām celt prasību savā vārdā par autortiesību pārkāpumu, ja:
   a) runa ir par tādu darbu izmantošanu, attiecībā uz kuriem organizācijai kā līgumiskās licencēšanas organizācijai Autortiesību likuma izpratnē ir tiesības piešķirt paplašinātas kolektīvās licences, kas licenciātam ļauj izmantot arī tādu šīs nozares autoru darbus, kuri nav pilnvarojuši šo organizāciju pārvaldīt savas tiesības;
   b) runa ir par tādu darbu izmantošanu, attiecībā uz kuriem autori uz līguma vai pilnvaras pamata ir pilnvarojuši organizāciju pārstāvēt savas tiesības, nenododot organizācijai autortiesības.

3) Ja pieņemtu, ka organizācijai kā līgumiskās licencēšanas organizācijai ir tiešā ieinteresētība un *locus standi* celt prasību savā vārdā: kāda nozīme, izvērtējot *locus standi*, – attiecīgā gadījumā [Hartas] 17. un 47. panta kontekstā – ir tam, ka organizācija kā līgumiskās licencēšanas organizācija pārstāv arī autorus, kuri nav pilnvarojuši to pārvaldīt savas tiesības, kā arī tam, ka organizācijas tiesības celt prasību, lai aizstāvētu šādu autoru tiesības, nav reglamentētas tiesību aktos?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

27 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka papildus nosacījumam par tiešu ieinteresētību aizstāvēt attiecīgās tiesības intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju statusa atzīšana, lai savā vārdā lūgtu piemērot šīs direktīvas II nodaļā paredzētos pasākumus, kārtību un tiesību aizsardzības līdzekļus, ir pakļauta vienīgi šo organizāciju procesuālajai rīcībspējai vai arī tā prasa, lai piemērojamajās tiesībās būtu skaidri noteiktas minēto organizāciju *locus standi* intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības nolūkos.

28 Šajā nozīmē vispirms jāatgādina, ka Tiesa ir konstatējusi, ka no Direktīvas 2004/48 18. apsvēruma, kura gaismā ir jāinterpretē tās 4. pants, izriet, ka Eiropas Savienības likumdevējs ir vēlējies, lai tiesības prasīt šīs direktīvas II nodaļā paredzēto pasākumu, kārtības un tiesību aizsardzības līdzekļu piemērošanu tiktu atzītas ne tikai intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekiem, bet arī personām, kuras ir tieši ieinteresētas šo tiesību aizstāvībā un kam ir arī tiesības vērsties tiesā, ciktāl to pieļauj piemērojamo tiesību aktu noteikumi un saskaņā ar tiem (spriedums, 2018. gada 7. augusts, *SNB-REACT*, C-521/17, EU:C:2018:639, 33. punkts).

29 Šīs personas ir uzskaitītas minētās direktīvas 4. panta b)–d) punktā. Intelektuālā īpašuma kolektīvo tiesību pārvaldes iestādes [Intelektuālā īpašuma kolektīvā pārvaldījuma organizācijas] ir minētas šī panta c) punktā, saskaņā ar kuru dalībvalstis atzīst kolektīvā pārvaldījuma organizācijām tādas intelektuālā īpašuma tiesības, ko regulāri atzīst par tādām, kuras ir tiesīgas pārstāvēt tiesību īpašniekus, pieprasīt šīs pašas direktīvas II nodaļā paredzēto pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu, ciktāl to pieļauj piemērojamo tiesību aktu noteikumi un saskaņā ar tiem.

30 Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkts ir interpretējams tādējādi, ka dalībvalstīm preču zīmju īpašnieku tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija ir jāatzīst par tiesīgu savā vārdā prasīt šajā direktīvā paredzēto tiesību aizsardzības līdzekļu piemērošanu, lai aizsargātu šo īpašnieku tiesības, un savā vārdā celt prasību tiesā, lai īstenotu minētās tiesības, ar nosacījumu, ka šī organizācija saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir uzskatāma par tādu, kas ir tieši ieinteresēta šādu tiesību aizstāvībā, un ka šie tiesību akti ļauj tai šajā nolūkā vērsties tiesā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *SNB-REACT*, C-521/17, EU:C:2018:639, 39. punkts).

31 No tā izriet, ka intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas statuss, lai savā vārdā lūgtu piemērot Direktīvas 2004/48 II nodaļā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, ir pakļauts nosacījumam, ka piemērojamajos tiesību aktos šī organizācija tiek uzskatīta par tādu, kas ir tieši ieinteresēta šādu tiesību aizstāvībā, un ka šajos tiesību aktos tai ir atļauts celt prasību tiesā šajā nolūkā.

32 Līdz ar to, lai gan intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijai noteikti ir jābūt procesuālai rīcībspējai, lai tā tiktu atzīta par tiesīgu savā vārdā lūgt piemērot šajā direktīvā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, šāda rīcībspēja pati par sevi šajā nolūkā nav pietiekama.

33 Turklāt, ņemot vērā, ka tiesības celt prasību tiesā ir parasta juridiskas personas iezīme, kura principā piemīt kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, atšķirīga interpretācija atņemtu lietderīgo iedarbību 2018. gada 7. augusta sprieduma *SNB-REACT* (C-521/17, EU:C:2018:639) 39. punktā paredzētajam otrajam nosacījumam.

34 Turpinājumā, runājot par to, vai intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas statusa atzīšana, lai savā vārdā lūgtu piemērot Direktīvā 2004/48 paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, ir atkarīga no tā, vai šis statuss ir skaidri nostiprināts piemērojamajos tiesību aktos, ir jāatgādina, ka šīs direktīvas 4. panta c) punktā ir vispārīga atsauce uz "piemērojamo tiesību aktu normām".

35 Šāda frāze obligāti nenozīmē, ka intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju statuss, lai savā vārdā lūgtu piemērot minētajā direktīvā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, ir skaidri atzīts īpašā tiesību normā, jo šis *locus standi* var izrietēt no vispārējiem procesuāliem noteikumiem.

36 Šādu interpretāciju apstiprina Direktīvas 2004/48 mērķis, kas, kā izriet no tās 10. apsvēruma, ir tostarp nodrošināt augstu intelektuālā īpašuma aizsardzības līmeni iekšējā tirgū (spriedums, 2021. gada 17. jūnijs, *M.I.C.M.*, C-597/19, EU:C:2021:492, 75. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā nolūkā šīs direktīvas 3. pantā dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt minimālo pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu kopumu, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu.

37 Kā izriet no minētās direktīvas 18. apsvēruma, Savienības likumdevējs ir uzskatījis par vēlamu, lai tiesības pieprasīt tajā paredzēto pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu tiktu atzītas, kā jau tika norādīts šī sprieduma 28. punktā, ne tikai intelektuālā īpašuma tiesību subjektiem, bet arī kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, kuru rīcībā parasti ir finanšu un materiālie resursi, kas tām ļauj efektīvi uzsākt tiesvedību, lai cīnītos pret šo tiesību pārkāpumiem.

38 Līdz ar to Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkta šaura interpretācija dalībvalstīs, kuras nav pieņēmušas tiesību normu, kas īpaši reglamentētu kolektīvā pārvaldījuma organizāciju *locus standi*, varētu liegt šādām organizācijām savā vārdā lūgt piemērot šajā direktīvā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, tādējādi riskējot vājināt Savienības likumdevēja ieviesto līdzekļu, lai panāktu intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu, efektivitāti.

39 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka papildus nosacījumam par tiešu ieinteresētību aizstāvēt attiecīgās tiesības intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju statusa atzīšana, lai savā vārdā lūgtu piemērot šīs direktīvas II nodaļā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, ir pakļauta šo organizāciju *locus standi* intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībai, kas var izrietēt no šim nolūkam specifiskas tiesību normas vai no vispārējiem procesuālajiem noteikumiem.

Par otro jautājumu

40 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm ir jāatzīst intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, kuras ir likumīgi atzītas par tādām, kas ir tiesīgas pārstāvēt intelektuālā īpašuma

tiesību īpašniekus, tieša ieinteresētība savā vārdā lūgt piemērot šīs direktīvas II nodaļā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus gadījumā, ja no piemērojamā valsts tiesiskā regulējuma neizrietētu, ka šīm organizācijām būtu tieša ieinteresētība aizstāvēt attiecīgās tiesības.

41 Jāatgādina, ka jēdziens "tieša ieinteresētība", kas nav ietverts Direktīvas 2004/48 4. pantā, ir minēts šīs direktīvas 18. apsvērumā, no kura izriet, ka Savienības likumdevējs ir vēlējies, lai tiesības pieprasīt šajā direktīvā paredzēto pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu tiktu atzītas ne tikai intelektuālā īpašuma tiesību subjektiem, bet arī personām, kuras ir tieši ieinteresētas šo tiesību aizstāvībā, kā arī tiesīgas vērsties tiesā, "ciktāl to pieļauj piemērojamie tiesību akti un saskaņā ar tiem".

42 Tādējādi, lai gan Direktīvas 2004/48 4. panta a) punktā ir paredzēts, ka par personām, kas ir tiesīgas prasīt šīs direktīvas II nodaļā minēto pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu, dalībvalstis katrā ziņā atzīst intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus, 4. panta b)–d) punktā – visos trijos punktos – ir precizēts, ka dalībvalstis atzīst tādas pašas tiesības arī citām personām, kā arī noteiktām konkrētām organizācijām tikai tiktāl, ciktāl to pieļauj piemērojamo tiesību aktu noteikumi un saskaņā ar tiem (spriedums, 2018. gada 7. augusts, *SNB-REACT*, C-521/17, EU:C:2018:639, 28. punkts).

43 Šajā ziņā Tiesa precizēja, ka Direktīvas 2004/48 4. panta c) punktā ietvertā atsauce uz "piemērojamiem tiesību aktiem" ir jāsaprot kā atsauce gan uz atbilstošajiem valsts tiesību aktiem, gan, attiecīgā gadījumā, uz Savienības tiesību aktiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *SNB-REACT*, C-521/17, EU:C:2018:639, 31. punkts).

44 Līdz ar to, kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 52. punktā, lai atbildētu uz otro jautājumu, ir jānoskaidro, vai šobrīd spēkā esošajās Savienības tiesību normās ir atzīta kolektīvā pārvaldījuma organizāciju tieša ieinteresētība intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībā.

45 Šajā ziņā, pirmkārt, kā izriet no šī sprieduma 41. un 42. punkta, minētajā direktīvā, ciktāl šajā nolūkā tajā ir atsauce uz piemērojamajiem tiesību aktiem, pašā nav regulēts jautājums par to, vai kolektīvā pārvaldījuma organizācija ir tieši ieinteresēta intelektuālā īpašuma tiesību aizstāvībā.

46 Šo interpretāciju apstiprina minētās direktīvas sagatavošanas darbi, no kuriem izriet, ka Savienības likumdevējs ir atteicies no idejas saskaņot tās 4. panta c) punktā minēto organizāciju *locus standi*. Proti, lai gan sākotnējā Eiropas Komisijas priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasākumiem un procedūrām, lai nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu (COM(2003) 46, galīgā redakcija), bija paredzēts uzlikt dalībvalstīm pienākumu atzīt mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām "tiesības pieprasīt pasākumu un procedūru piemērošanu un vērsties tiesā, lai aizstāvētu kolektīvās vai individuālās tiesības vai intereses, par kurām tās ir atbildīgas", šī pieeja galu galā tika noraidīta par labu atsaucei uz piemērojamajiem tiesību aktiem.

47 Otrkārt, lai gan Direktīvas 2014/26 35. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar tās 49. apsvērumu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt tādas procedūras strīdu izšķiršanai starp kolektīvā pārvaldījuma organizācijām un izmantotājiem, kas ir neatkarīgas, objektīvas un efektīvas, tostarp tiesas ceļā, tomēr, kā izriet no šīs direktīvas 8. un 9. apsvēruma, tās mērķis ir nevis reglamentēt nosacījumus, ar kādiem šīs organizācijas var vērsties tiesā, bet gan koordinēt valsts noteikumus par to piekļuvi autortiesību un blakustiesību pārvaldības darbībai, to pārvaldības kārtību un to uzraudzības sistēmu, kā arī nodrošināt augsta līmeņa pārvaldību, finanšu pārvaldību,

pārredzamību un informācijas sniegšanu, ko veic minētās organizācijas. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka šīs tiesību normas mērķis ir regulēt jautājumu par kolektīvā pārvaldījuma organizāciju tiešo ieinteresētību intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībā.

48 Šādos apstākļos ir jākonstatē, ka Savienības tiesībās nav regulēti nosacījumi, ar kādiem ir jāuzskata, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācija ir tieši ieinteresēta intelektuālā īpašuma tiesību aizstāvībā, un ka "piemērojamo tiesību aktu noteikumi", uz kuriem ir atsauce Direktīvas 2004/48 4. panta c) punktā, attiecas uz dalībvalstu tiesībām.

49 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa ir nospriedusi, ka dalībvalstīm ir jāatzīst intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas tiesības pieprasīt šajā direktīvā paredzēto pasākumu, kārtības un aizsardzības līdzekļu piemērošanu, kā arī *locus standi*, lai īstenotu šādas tiesības, ja it īpaši valsts tiesībās šī organizācija tiek uzskatīta par tieši ieinteresētu šo tiesību aizsardzībā. Līdz ar to valsts tiesām ir jānosaka, vai šāda organizācija saskaņā ar piemērojamajiem valsts tiesību aktiem ir tieši ieinteresēta tās pārstāvēto īpašnieku tiesību aizstāvībā, precizējot, ka, ja šis nosacījums nav izpildīts, attiecīgajai dalībvalstij šāds atzīšanas pienākums nav saistošs (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *SNB-REACT*, C-521/17, EU:C:2018:639, 34., 36. un 38. punkts).

50 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar šobrīd spēkā esošajām Savienības tiesībām dalībvalstīm nav jāatzīst intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, kuras ir likumīgi atzītas par tādām, kas ir tiesīgas pārstāvēt intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus, tieša ieinteresētība savā vārdā lūgt piemērot šīs direktīvas II nodaļā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus gadījumā, ja no piemērojamā valsts tiesiskā regulējuma neizrietētu, ka šīm organizācijām būtu tieša ieinteresētība aizstāvēt attiecīgās tiesības.

Par trešo jautājumu

51 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, kāda nozīme, izvērtējot *locus standi*, attiecīgā gadījumā ņemot vērā Hartas 17. un 47. pantu, ir tam, ka attiecīgā organizācija kā organizācija, kuras uzdevums ir piešķirt līgumiskās licences, pārstāv arī autorus, kuri to nav pilnvarojuši pārvaldīt savas tiesības, kā arī tam, ka šīs organizācijas tiesības celt prasību par šo autoru tiesību aizsardzību nav paredzētas tiesību aktos.

52 Kā izriet no tā formulējuma, kā to ir izteikusi iesniedzējtiesa, šis jautājums ir uzdots gadījumā, ja tiktu uzskatīts, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācijai ir tieša ieinteresētība un *locus standi* savā vārdā strīdos par tiesībām, uz kurām attiecas paplašinātās licences.

53 Kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 65. punktā, šajā gadījumā šādas premisas nav. Proti, pirmkārt, kā ir konstatēts šī sprieduma 48. punktā, pašreiz spēkā esošajos Savienības tiesību aktos nav noteikts, ka kolektīvā pārvaldījuma organizācijām būtu tieša ieinteresētība savā vārdā lūgt piemērot Direktīvas 2004/48 II nodaļā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus. Otrkārt, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka šo organizāciju *locus standi* Somijas tiesībās neregulē ne specifiska šajā ziņā piemērojama valsts tiesību norma, ne arī vispārīga rakstura procesuālās normas.

54 Šādos apstākļos, ņemot vērā uz otro jautājumu sniegto atbildi, uz trešo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

55 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004. gada 29. aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 4. panta c) punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

papildus nosacījumam par tiešu ieinteresētību aizstāvēt attiecīgās tiesības intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju statusa atzīšana, lai savā vārdā lūgtu piemērot šīs direktīvas II nodaļā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus, ir pakļauta šo organizāciju *locus standi* intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībai, kas var izrietēt no šim nolūkam specifiskas tiesību normas vai no vispārējiem procesuālajiem noteikumiem.

2) Direktīvas 2004/48 4. panta c) punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

saskaņā ar šobrīd spēkā esošajām Savienības tiesībām dalībvalstīm nav jāatzīst intelektuālā īpašuma tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, kuras ir likumīgi atzītas par tādām, kas ir tiesīgas pārstāvēt intelektuālā īpašuma tiesību īpašniekus, tieša ieinteresētība savā vārdā lūgt piemērot šīs direktīvas II nodaļā paredzētos pasākumus, kārtību un aizsardzības līdzekļus gadījumā, ja no piemērojamā valsts tiesiskā regulējuma neizrietētu, ka šīm organizācijām būtu tieša ieinteresētība aizstāvēt attiecīgās tiesības.

[Paraksti]